

Література

- Алексеева, С. (2021). Дидактика в умовах інформатизації освіти. Академічні студії. Серія «Педагогіка», 4(1), 25–30. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730414>
- Алексеева, С., Ступак, О. (2022). Дидактичні засади формування ключових компетентностей: інформаційно-комунікаційна (цифрова) компетентність. The Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Scientific Paradigm in the Context of Technologies and Society Development» (July 26-28, 2022). Geneva, Switzerland: Protonique (73–79). <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731411>
- Дидактичні форми організації освітнього процесу сучасного закладу освіти. Актуальні питання у сучасній науці, 1(1), 339–347. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733582>
- Наливайко, О. (2018). Формування інформаційно-цифрової компетентності як результату професійної підготовки студентів класичних університетів. Педагогічний альманах, 40, 129–134.
- Про основні компетенції для навчання протягом усього життя: Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) (2006, 18 грудня). Офіційний Вебпортал Парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975
- Топузов, М. О. (2017). Проектування інформаційноосвітнього середовища навчальних закладів у сучасному суспільстві. Український педагогічний журнал, (1), 26–36.

НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКИХ УЧНІВ У ЄВРОПІ ТА В УКРАЇНІ: ЯК УНИКНУТИ ПОДВІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ?

Марія Тишковець, наук.с.
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Метою дослідження є з'ясування організації навчання українських учнів, які внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, вимушені перебувати за кордоном. Нами узагальнені дані досліджень різних експертних груп, які упродовж дії воєнного стану оприлюднювали матеріали дотичні до заявленої проблеми.

Згідно матеріалів дослідження, проведеного аналітичним центром Cedos на замовлення благодійного фонду saveED за підтримки Міжнародного фонду «Відродження», станом на грудень 2022 року за кордоном продовжували перебувати 13% учнівства і 3% вчителівства. Найбільше їх виїхало зі східних і південних областей, які частково досі перебувають під окупацією, на території яких ведуться активні бойові дії або які розташовані близько до кордону з Росією (Cedos, 2023).

Для учнів, які навчаються за кордоном, Міністерство освіти і науки України надало методичні рекомендації щодо здобуття освіти під час дії воєнного стану. Пропонуються такі варіанти здобуття освіти:

- навчатись тільки в закладі освіти країни перебування учня за очною формою;
- поєднувати навчання в закладі освіти країни перебування за очною формою та в закладі загальної середньої освіти України, зокрема в Державному ліцеї «Міжнародна українська школа», за однією із форм навчання, передбачених законодавством (дистанційною, сімейною (домашньою), екстернатною);
- навчатись у закладах/класах, які організовано в країнах перебування за ініціативою громадських організацій українців за сприяння органів управління освітою цих країн та місцевої влади, і які надають освітні послуги у співпраці з Державним ліцеєм «Міжнародна українська школа» відповідно до укладеного договору;
- якщо це не суперечить законодавству країни перебування, навчатись тільки в закладі освіти України, зокрема в Державному ліцеї «Міжнародна українська школа» (Міністерство освіти і науки України, 2022).

Серед запропонованих є варіант, за якого учні одночасно перебувають у двох освітніх системах: очно в країні перебування та заочно (дистанційно) чи за індивідуальною формою (екстернат, сімейне навчання) в Україні. Реалізація цього варіанту також має свої варіанти, що залежить від багатьох чинників.

1. Можливість і бажання дитини здобувати одночасно дві освіти. Як правило, таких вмотивованих дітей небагато, і здається на перший погляд, що проблем не виникає. Проте спостереження за таким навчанням варто здійснювати і батькам і вчителям, як за кордоном так і в Україні. Адже, як правило заняття відбуваються в один і той же час і частину матеріалу учню приходится вивчати самостійно, або за допомогою консультацій

в позаурочний час, або за дистанційною формою навчання. Тому варто спостерігати за дитиною, підтримувати її. І у разі виявлення проблеми перевантаження – приймати адекватні рішення.

2. Формальне поєднання навчання. У цьому випадку, учні переважно віддають перевагу навчанню в закордонній школі, а завдання, які отримують від українських учителів виконують по-можливості, інколи просто, щоб отримати невисокі бали, але щоб вважалось, що «програма засвоєна».

3. Вибіркове поєднання. Основне навчання здійснюється у закордонній школі, а за української системи освіти вивчаються українознавчі предмети – українська мова і література, історія України. Реалізацію такого варіанту забезпечують не лише державні школи, а й українські суботні/недільні школи, освітні центри.

Нами проаналізовано інформацію, надану Міністерством зовнішніх справ України на запит освітнього омбудсмена щодо забезпечення освітнього процесу переміщених дітей урядами та українськими громадами країн Європи: Австрії, Бельгії, Болгарії, Греції, Данії, Естонії, Іспанії, Італії, Латвії, Молдови, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччини, Туреччини, Угорщини, Фінляндії, Франції, Хорватії, Чехії, Швеції (Освітній омбудсмен України, 2022).

У країнах Європи розроблені різні механізми інтеграції українських дітей в освітні системи у кожній країні. Це – зарахування до закладів освіти на тих же засадах, що корінні мешканці, до окремих класів для українських біженців, до українських суботніх/недільних шкіл.

Процедури зарахування також різняться. У більшості країн Європейського Союзу передбачені процедури зарахування учнів з інших країн, а також врегульовані питання зв'язку своїх громадян, які перемістилися в інші країни та функціонування своїх шкіл за кордоном. Тому зарахування українських учнів відбувалось за існуючими процедурами, проте у деяких країнах прийняті були спеціальні рішення саме для українських біженців.

Умови зарахування також різні. В одних країнах передбачені кількотижневі інтеграційні періоди, перебування деякий час у статусі «слухача», в деяких, незалежно від рівня освіти, учнів зараховують на клас нижче, в деяких передбачені асистенти педагога для учнів-біженців. У кожній країні однаковою умовою є вивчення мови країни, у якій перебуває дитина.

З огляду на здійснений аналіз, потребує вирішення проблема освітньої реінтеграції учнів, які повертатимуться в Україну. Це розроблення

інструментарію порівняння освітніх програм, формування необхідного і достатнього «ядра змісту», який дозволяє продовжувати подальше навчання, діагностувальних робіт за якими виявляти потреби у здійсненні корекційного навчання тощо.

Ключові слова: освіта біженців, країни ЄС, освітні системи.

Література

Cedos. (2023, 20 березня). Війна та освіта: Як рік повномасштабного вторгнення вплинув на українські школи. Cedos. <https://cedos.org.ua/researches/vijna-ta-osvita-yak-rik-povnomashtabnogo-vtorgnennya-vplynuv-na-ukrayinski-shkoly/>

Міністерство освіти і науки України. (2022). Освіта українських дітей за кордоном. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/osvita-ukrayinskih-ditej-za-kordonom>

Освітній омбудсмен України. (2022). Як діти, що вимушено покинули Україну, можуть продовжити навчання. <https://eo.gov.ua/yak-dity-shcho-vymusheno-rokynuly-ukrainu-mozhut-prodovzhyty-navchannia/2022/04/04/>

АНАЛІЗ ПРИНЦИПІВ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ У ЗАРУБІЖНІЙ ТЕОРІЇ

Олена Тітова, д.пед.н.

Інститут професійної освіти НАПН України
м. Київ, Україна

Метою дослідження є аналіз принципів, за якими здійснюється професійний розвиток педагогічних працівників закладів освіти у США, Великобританії, Канаді та Китаї.

Інтеграція України у європейський та світовий освітній простір детермінують запровадження спеціальних наукових досліджень зарубіжної теорії і практики, стосовно розвитку професійної компетентності педагогів, рівень якої є визначальним фактором успішності реорганізації освіти, зокрема професійної та фахової передвищої, в особливих умовах діяльності (в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу).

У зарубіжній теорії і практиці розвитку професійної компетентності педагогів застосовується поняття «безперервний професійний розвиток»